דגורס ברכה לעצמו. רב הונא אכל *תליסר ריפתי בני תלתא תלתא בקבא ולא בריך א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא *כל שאחרים קובעים עליו סעודה צריך לברך. רב יהודה הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה בר חביבא אייתו לקמייהו פת הבאה בכסנין כי אתא שמעינהו דקא מברכי "המוציא", אמר להו מאי "ציצי" דקא שמענא דילמא "המוציא לחם מן הארץ" קא מברכיתו? אמרי ליה אין דתניא רבי מונא אמר משום רבי יהודה פת הבאה בכסנין מברכין עליה המוציא ואמר שמואל הלכה כרבי מונא, אמר להו אין הלכה כרבי מונא אתמר, אמרי ליה והא מר הוא דאמר משמיה דשמואל לחמניות מערבין בהן ומברכין עליהן המוציא? שאני התם דקבע סעודתיה עלייהו, אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא. רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן בתר דגמר סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל, שקל רב פפא וקא אכיל, אמרי ליה לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול? אמר להו 'סלק' אתמר, *רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא לבתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו *ריסתנא מבי ריש גלותא רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל א"ל לא סבר לה מר 'סלק', אסור מלאכול? א"ל אנן אתכא דריש גלותא סמכינן: אמר רב הרגיל בשמן שמן מעכבו אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן כגון אנן דרגילינן במשחא משחא מעכבא לן, ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן *תכף לסמיכה שחיטה, תכף לגאולה תפלה, תכף לנטילת ידים ברכה, אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר "ויברכני ה' בגללך" איבעית אימא מהכא שנאמר "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף": **מתני'** ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון. ברך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון. ברך על הפת פטר את הפרפרת, על הפרפרת לא פטר את הפת ב"ש אומרים אף לא מעשה קדרה. היו *יושבין כל אחד מברך לעצמו, הסבו אחד מברך לכולן.

בא

דגורס ברכה לעצמו. בכמה מקומות הוא בא ומברכין עליו ואע"פ שלא היו צריכים לשתייתו: רב הונא אכל תליסר ריפתי. מפת הבאה בכסנין ולא בירך אחריו: אמר רב נחמן עדי כפנא גרסי': עדי. אלו. כלומר אלו לרעבון נאכלו ואכילה מרובה כזו לא נפטרת מברכה אלא כל שאחרים קובעין אכילתן בכך טעון בהמ"ז. כך פירש רב האי ורבותינו פירשו תליסר ריפתי מפת שלנו ולא בירך אחריו משום דלא שבע וקרא כתיב (דברים ח) "ואכלת ושבעת וברכת" וכך פי' רב יהודאי בה"ג, ואינו נ"ל דלית ליה לרב הונא "והם החמירו על עצמן עד כזית ועד כביצה" (לעיל דף כ:) ודלא כר"מ ודלא כר' יהודה (לקמן דף מט:): לחמניות. אובליא"ש בלע"ז: אסור מלאכול. עד שיברך בהמ"ז ויחזור ויברך על הבא לפניו דכיון דגמר אסח דעתי' מברכה ראשונה ומסעודתיה: סלק אתמר. אם סלק הלחם וכל האוכל מעל השלחן ועדיין לא ברכו אסור לאכול: ריסתנא. אמניסטרשיו"ן: אתכא דריש גלותא סמכינן. ואין סילוקתו סלוק שדעתנו אם ישא משאות מאת פניו אלינו נאכל: הרגיל בשמן. למשוח ידיו אחר אכילה: שמן מעכבו. לענין ברכה שאפילו גמר וסלק ולא משח ידיו, עדיין סעודה קיימת ואוכל בלא ברכה: ולית הלכתא ככל הני שמעתתא. אין סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בשמן אלא במים אחרונים כ"ז שלא נטל מים אחרונים הוא מותר לאכול ומשנטל אסור לאכול: לנטילת ידים. דמים אחרונים, בהמ"ז, ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו: תכף לת"ח. המקריבו אליו ומארחו בביתו: ברכה. בביתו: **מתני'** ברך על היין כו'. נוהגין היו להביא קודם אכילה כוס יין לשתות כדתניא לקמן (דף מג.) כיצד סדר הסבה כו' ומביאין לפניהם פרפראות להמשיך אכילה כגון פרגיות ודגים ואח"כ מביאין השלחן לאחד גמר סעודה יושבים ושותים ואוכלים ומה הן אוכלים פרפראות כגון ביסני דמעלו לגבא ולחמניות, והוא יין ופרפרת שלאחר המזון ושניהם קודם בהמ"ז: מעשה קדרה. חלקא טרגים (א) וטיסני: היו יושבים. בלא הסבת מטות שמוטים על צדיהן שמאלית על המטה ואוכלין ושותין בהסבה: כל אחד ואחד מברך לעצמו. דאין קבע סעודה בלא הסבה:

בא

מיהו ר"י ור"ת היו אומרים שלא לברך כלל אשאר משקין הבאין בתוך הסעודה וטעמא-דפת פוטרת כל הדברים הבאים בשבילה והשתא יין פוטר כל מיני משקין לפי שעיקר משקה הוא והוא ראש לכל מיני משקין ולכך הוא העיקר והן טפלין לו לענין ברכה והלכך משקין הבאין מחמת הסעודה שבאין בשביל הפת לשרות המאכל וגם א"א לאכילה בלא שתיה והלכך פת פוטרתן חוץ מן היין כדקאמר גמרא טעמא, והאי טעמא ניחא מה שאנו מברכים בפסח על החזרת "על אכילת מרור" לבד, שהעולם מקשים אמאי אין מברכין נמי "ב"פ האדמה" ב"פ האדמה דשאר ירקות אינו פוטר כדקאמרינן התם כיון דאיכא הגדה והלל אסח דעתיה אלא ודאי טעמא הוי כיון דרחמנא קבעיה חובה דכתיב "על מצות ומרורים יאכלוהו" הוי כמו דברים הרגילין לבא מחמת הסעודה, דפת פוטרתן: **לחמניות.** פרש"י אובליא"ש ולא נהירא דא"כ אפילו לא קבע נמי (ב) לבריך המוציא שהרי הוא לחם גמור שהרי תחלתו וסופו עיסה? ונראה לפרש דהיינו נילי"ש מיהו כי קבע סעודתיה עליה מברך עליו "המוציא" כמו בפורים, מיהו רבינו שמשון פירש דאין לברך עליו "המוציא" דהוי כמו דייסא: **סלק** אתמר. משמע שדרכן היה (ג) לסלק השלחן קודם בהמ"ז ולכאורה קשה למנהג שלנו שאנו מקפידים שלא לסלק הלחם קודם (ד) ושמא בימיהם נמי לא היו מסלקין השלחן מקמי המברך כי אם מלפני שאר המסובין לפי שהיו להן שלחנות קטנים וכל אחד לפני עצמו אוכל על שלחנו אבל אנו רגילים לאכול כולנו על שלחן אחד אין נאה לסלק השלחן עד לאחר ברכת המזון: **רבי** זירא לא אכל. תימה (ה) לפי מה שמפרשים העולם "הב לן ונבריך" אסור למשתי בלא ברכה שלפניו אמאי לא אכל לבריך עליה וליכול? ושמא היה תבשיל שהיה בו פת והיה צריך ברכת המוציא ונט"י וטורח היה לעשות כל כך: **אתבא** דריש גלותא סמכינן. מי ששכח לאכול אפיקומן ואמר "הב לן ונבריך" אינו היסח הדעת דאכן אתכא דרחמנא סמכינן ואם שכח ובירך ולא אכל אפיקומן א"צ לחזור (ו) דכל מצות לבס מצוה עשויות, והא דאמרינן* כי אמר "הב לן ונבריך" אסור למשתי וכן אסורים כולן היינו דוקא כי אמר בעל הבית אבל לא אורח (וכי אסורים כולן היינו כי אמר בעה"ב אבל בשביל אורח אינן נאסרין) ואף איהו גופא יכול לחזור ולאכול עם בעה"ב: **אתבא** דריש גלותא סמכינן. וכשרגיל לאכול מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה יש אומר שצריך לברך אכל חד וחד לפי שאינן יודעים אם יתן להם בעה"ב יותר [illegible] שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעה"ב והיינו דבי ריש גלותא: **תכף** לנטילת ידים ברכה. והלכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך והוא הדין אם אמר "הב לן ונבריך" אפי' בלא נטילה*: **ברך** על הפת פטר את הפרפרת. נראה דמיירי בפרפרת שבתוך הסעודה דאי בפרפרת שלאחר הסעודה הא פסק רב פפא *דברים הבאים לאחר סעודה טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם ורש"י פירש "פרפרת"=מיני דגים ופרגיות וקצת קשה א"כ מאי קמ"ל דברך על הפרפרת דלא פטר את הפת ונראה כפירוש ר"ת דפירש "דפרפרת"=פת לנומה בקערה דלית בה תוריתא דנהמא דמברכין עליה בורא מיני מזונות והשתא ניחא דאצטריך לאשמעינן "ברך על הפרפרת לא פטר את הפת" אע"ג דהוא מין פת וכן משמע בגמרא דחשיב פרפרת *מעשה קדרה ומעשה קדרה היינו חלקא טרגים וטיסני כדאמרינן לעיל (לז.): **הסבו** אחד מברך לכלן. ואנו אין לנו הסבה אלא בפת בלבד ופת מהני אפי' בלא הסבה דדוקא לדידהו שהיו אוכלים בהסבה היו צריכים הסבה אלא ישיבה שלנו הוי קביעות לנו כהסבה דידהו שהם היו רגילים כל אחד להסב על מטתו ועל שלחנו אבל עכשיו כולנו אוכלים על שלחן אחד וכשאנו אוכלין יחד היינו קביעותינו והא דקאמר "היו יושבין וכו'" בגמרא משמע דמיירי בין בברכת המוציא בין בברכת המזון: בבהמ"ז כעובדא דתלמידי דרב בברכת המוציא מהיא דפליגי ביין אי בעי הסבה, ומיהו בני אדם ההולכים בדרך והולכים ולא ישבו, כל אחד מברך לעצמו, וא"ת מאי שנא דבמוגמר אפילו לא הסבו אחד מברך לכולם? בירושלמי פריך ומשני משום דבמוגמר כולם נהנים ביחד אבל אכילה ושתיה אינה באה אלא לזה אחר זה:

אע"פ

קח א ב מיי' פ"ג מהל' ברכות הל' ט סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קסח סעיף ו ז:
קט ג ד שם סעיף ו וסעיף ח:
קי ה מיי' פ"ד מהלכות ברכות הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן קעט סעיף ב:
קיא ו מיי' פ"ג מהל' מעשה קרבנות הלכה יב:
קיב ז מיי' פ"ז מהל' תפלה הל' יז טוש"ע או"ח סי' קי"א סעיף א:
קיג ח מיי' פ"ז מהל' ברכות הל' כ סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קעט סעיף א ובסי' קעו:
קיד ט מיי' פ"ד מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טור א"ח סימן קעד:
קטו י טור או"ח סימן קעו:
קטז כ מיי' פ"א מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טוש"ע או"ח סי' קסז סעיף יא וסימן ריג סעיף א:

נושא
פת
הבאה
בכסנין

נושא//מקנה

גמר סעודתו ומחלי'
טרודה להמשיך זאכול
האם מותר
ח"ב לברך
ברהמ"ז

רב נסים גאון

שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה. בתלמוד ארץ ישראל בפ' מאימתי קורין אמר תכף לסמיכה שחיטה דכתיב (ויקרא א) וסמך ושחט. תכף לנטילת ידים ברכה [שנאמר] (תהלים קלד) שאו ידכם קדש וברכו את ה'. תכף לגאולה תפלה שנאמר (שם יט) יהיו לרצון אמרי פי מה כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה ובגמ' דפ"ג דשחיטת קדשים (דף לג) אמרי תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא:

נושא

משימת טמון על ידי
כקוגד גמר סעודה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מעשה קדרה חלקא טרגים. נ"ב ע"ל דף לז ע"א: (ב) תוס' ד"ה לחמניות וכו' לא קבע נמי צריך לברך וכו' שהרי תחלתו וסופו עיסה: (ג) ד"ה סילק וכו' משמע שדרכן. נ"ב פירוש מדקאמר לבתר דסליקו תכא וכו': (ד) בא"ד הלחם קודם. נ"ב כלומר ולמה לא מסלקין גם השלחן: (ה) ד"ה רבי זירא וכו' תימה. נ"ב וכ"כ התוספות פרק כסוי הדם סוף דף פו וכ"כ הרא"ש לשם: (ו) ד"ה אתכא דריש גלותא וכו' א"צ לחזור ולאכול דכל:

נושא
ברכות
על יין
ומיני
מזון
לפני
הסעודה
ויכלתם
לפטור
הבא לאחר
המזון

[וע"ע תוס' סוטה לט. ד"ה כל כהן]

◆

גליון הש"ס

גמ' אלא כי הא דאר"ח ברלאשי. עי' ברמב"ן במלחמות פ"ב דשבת בד"ה ועוד כתב הרי"ף הא דרב גידל: גמ' שלש תכיפות הן. עי' לקמן דף נ"ב ע"ב תוס' ד"ה תכף: רש"י ד"ה לנטילת ידים דמים אחרונים. כך מבואר בסוגיין. אבל במ"ר דברים ובירושלמי פ' א"ע מבואר דקאי על נטילה ראשונה. ועיין תוס' סוטה דף ל"ט ע"א ד"ה כל וצ"ע:

[עי' תו' ב"ב קנג: ד"ה עיליתא ועי' רש"י ותוס' שבת קיט. ד"ה תליסר]

[רבא]

[פי' חלק ולקמן דף נ: אי' דיסתנא]

מנחות נג. [בילה כ.]

[יושבין לאכול כ"ה הגי' במשנה שבמשניות אכן בירושלמי וברי"ף ורא"ש וכן בשאלתות ליתא וכ"מ בתוס' לקמן ע"ב ד"ה הסבו אין]

לעיל מה:

[צ"ל מעין מעשה קדירה וכ"ה ברא"ש]